

УДК 821.161.3

UDC 821.161.3

**ПЕЙЗАЖНАЯ ПАЛІТРА
МАКСІМА БАГДАНОВІЧА
Ў ПАЭТЫЧНАЙ КАНЦЭПЦЫІ
СУЧАСНЫХ АЎТАРАЎ**

**LANDSCAPE PALETTE
OF MAXIM BAGDANOVICH
IN THE POETIC CONCEPT
OF MODERN AUTHORS**

Н. М. Базар,

*кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры міжкультурных
камунікацый ПалесДУ*

N. Bazar,

*PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Intercultural
Communications, Palesse State University*

Паступіў у рэдакцыю 14.07.22.

Received on 14.07.22.

Артыкул прысвечаны вывучэнню асаблівасцей пейзажнай палітры Максіма Багдановіча ў творах сучасных беларускіх паэтаў Віктара Вабішчэвіча і Ірыны Ляшкевіч. У артыкуле разгледжаны міжтэкставыя сувязі твораў Максіма Багдановіча і сучаснай паэзіі на ўзроўні інтэртэкстуальных уключэнняў, вызначана ступень уплыву класіка на сучасных паэтаў, якія паходзяць са Століншчыны, праведзены аналіз багдановічаўскіх рэмінісцэнцый у творах згаданых паэтаў-пейзажыстаў. Паміж пейзажнай лірыкай сучасных аўтараў з вершамі Максіма Багдановіча існуе інтэртэкстуальная сувязь, якая выяўляецца праз алюзіі, інтэрмедыяльныя тропы і стылістычныя фігуры, гука-складовы тып інтэртэксту.

Ключавыя словы: інтэртэкстуальнасць; інтэртэкстуальныя сувязі; алюзія; інтэрмедыяльныя тропы; стылістычныя фігуры; гука-складовы тып інтэртэксту; сучасная паэзія.

The article is devoted to studying the features of landscape palette of Maxim Bagdanovich in the works of modern Belarusian poets Viktor Vabishchevich and Iryna Lyashkevich. The article considers intertextual connections of the works by Maxim Bagdanovich and modern poetry on the level of intertextual inclusions, defines the degree of the classic's influence on the modern poets who come from Stolín region, conducts the analysis of Bagdanovich's reminiscences in the works of the above landscape poets. Between landscape lyrics of modern authors and Maxim Bagdanovich's poetry there exists an intertextual connection which manifests itself through allusions, intermedial tropes, and stylistic figures, sound-syllabic type of intertext.

Keywords: intertextuality, intertextual connections, allusions, intermedial tropes, stylistic figures, sound-syllabic type of intertext, modern poetry.

Паэты мяжы XX–XXI стст. праяўляюць цікавасць да літаратурнай спадчыны Максіма Багдановіча – выключнай асобы ў беларускай паэзіі пачатку мінулага стагоддзя. Яго жыццё і творчасць былі прысвечаны ідэі служэння народу, роднаму беларускаму слову, «ідэі служэння высокай мастацкасці, прыгожай форме, майстэрству яе стварэння, прывіцця роднай літаратуры эстэтычнага вопыту высокаразвітых літаратур» [1, с. 40]. «Адметнасць паэтыкі М. Багдановіча заключаецца ў шырокіх культурна-гістарычных паралелях і асацыятыўнасці вобразаў» [2, с. 16]. Узровень паэтычнага майстэрства класіка прываблівае сучасных беларускіх аўтараў глыбокай змястоўнасцю і высокай мастацкасцю, уменнем свабодна ўключаць элементы «чужога слова» ва ўласныя паэтычныя тэксты. Сучасныя паэты інтэрпрэтуюць сюжэты, матывы, вобразы, узнаўляюць традыцыйныя і наватарскія формы, выкарыстаныя ў паэзіі і прозе беларускага песняра. Гэта спрыяе фарміраванню ў кожнага з іх свайго індывідуальнага стылю, уласнай паэтычнай традыцыі. Сярод такіх аўтараў ёсць паэты, якія паходзяць са Століншчыны. Гэта Віктар Вабішчэвіч і Ірына Ляшкевіч. Ва ўласных творчых пошуках яны выкарыстоўваюць паэзію класіка айчыннай літаратуры ў якасці ўзору, тым самым выпрабуйваючы свае творчыя магчымасці.

У артыкуле разгледзім міжтэкставыя сувязі твораў М. Багдановіча і сучаснай паэзіі на ўзроўні інтэртэкстуальных уключэнняў, вызначым, праз

якія элементы выяўляецца інтэртэкстуальная сувязь, што існуе паміж вершамі класіка і пейзажнай лірыкай сучасных паэтаў Віктара Вабішчэвіча і Ірыны Ляшкевіч, высветлім ступень уплыву М. Багдановіча на згаданых аўтараў, правядзём аналіз багдановічаўскіх рэмінісцэнцый у творах гэтых паэтаў-пейзажыстаў.

Інтэртэкстуальнасць – адна з асноўных рыс сучаснай беларускай паэзіі, а праблема інтэртэкстуальнасці – адна з найбольш складаных у літаратуразнаўстве. Інтэртэкстуальнасць забяспечвае шматузроўненасць і шматслойнасць паэтычнага тэксту, стварае новую рэальнасць, сугучную аўтарскай ці нават паралельную. Вывучэнне інтэртэкстуальнасці ў сучаснай беларускай паэзіі з улікам дасягненняў беларускіх (А. Таразевіч, В. Іўчанкаў, Г. Адамовіч, Г. Кісліцына, Л. Сінькова і інш.) і замежных (Ж. Жанэт, М. Бахцін, Н. Фацеева, Р. Барт, Ю. Крысцева, Ю. Лотман і інш.) даследчыкаў актуалізуе праблему дыялагічных зносін культур. Розныя падыходы навукоўцаў сведчаць, што праблема інтэртэкстуальнасці застаецца адкрытай. У літаратуразнаўстве не існуе тэрміналагічнага адзінства для абазначэння адсылак да пратэкстаў, няма адзінай думкі ў вызначэнні сутнасці інтэртэкстуальных сувязей, як і няма агульнага падыходу да вызначэння межаў інтэртэкстуальнасці.

Зварот да творчасці М. Багдановіча абумоўлены неабходнасцю прасачыць вытокі інтэртэкстуальнасці ў беларускай літаратуры. Беларускія па-

эты арыгінальна інтэрпрэтуюць сюжэты, матывы, вобразы, плённа ўзнаўляюць традыцыйныя і наватарскія формы класіка ў сучаснай паэзіі. У выніку ў кожнага творцы фарміруецца індывідуальны стыль, уласная паэтычная традыцыя. В. Вабішчэвіч, І. Ляшкэвіч адкрываюць у вершах непаўторную прыгажосць роднага краю, якую бачаць праз прызму творчых здабыткаў М. Багдановіча, яго матываў і вобразаў. Многія багдановічаўскія тэмы гучаць у творах гэтых аўтараў. У сваіх жанрава-стылявых пошуках сучасныя паэты апіраюцца на вершы М. Багдановіча як на ўзор паэтычнай дасканаласці. Звернемся да вызначэння і характарыстыкі інтэртэкстуальных элементаў у мастацкім тэксце, праз якія выяўляецца інтэртэкстуальная сувязь паміж пейзажнай лірыкай В. Вабішчэвіча і І. Ляшкэвіч з вершамі М. Багдановіча.

Пейзажная палітра М. Багдановіча надзвычай багатая і маляўнічая: паэт стварыў цыкл вершаў «У зачарованым царстве». І яго «зачарованае царства» – гэта і паэтычны свет міфалагічных істот, і царства прыроды, гэта радасць адчуваць само жыццё і магчымасць бачыць прыроду ва ўсёй яе непаўторнасці і прыгажосці. Невыпадкова ў нізку «У зачарованым царстве» ўвайшлі вершы «Цёплы вечар, ціхі вецер, свежы стог», «Добрай ночы, зара-зараніца!», «Зімой» («Здароў, марозны, звонкі вечар!»), «Па-над белым пухам вішняў», «Раманс» («Зорка Венера ўзышла над зямлёю») і інш. «Маёвая песня» – шэдэўр пейзажнай лірыкі М. Багдановіча. Невыпадковай энергіяй і бадзёрасцю напоўнены верш «Зімой», а ўся магчымая прыгажосць ночы перададзена ў вершы «Зімовая дарога». Тонка і адчувальна перададзена набліжэнне вясны ў вершы «Перад паводкай»: «Зазвіняць жалобна крыгі, / І бурлівая вада / Снег, размоклы ў час адлігі, / Змые з луга без сляда» [3, с. 56].

Рух вясны, вады па зямлі, якая, змываючы ўсё на сваім шляху, ачышчае палаткі, перададзены сучасным беларускім паэтам В. Вабішчэвічам у вершы «Крыгаходы дзяцінства майго»: «Узрываюцца гневамі вада, / Затапляла палі, лугавіны, / <...> / І плылі, безупынна плылі / Спыхнелыя, крохкія крыгі» [4, с. 56]. Міжтэкставае ўзаемадзеянне тут адбываецца не на ўзроўні сувязей, якія грунтуюцца на адносінах сапрысутнасці двух ці некалькі тэкстаў (цытата, эпиграф, алюзія), а на ўзроўні ідэйна-тэматычным: праз наследаванне «почырку» пры абмалёўцы пейзажу. Невыпадкова сам В. Вабішчэвіч, згадваючы пра беларускіх аўтараў, якія аказалі значны ўплыў на яго творчасць, назваў менавіта Максіма Багдановіча.

Адметную старонку ў пейзажнай лірыцы М. Багдановіча і В. Вабішчэвіча займаюць вершы-захапленні чарамі беларускай зімовай прыроды. Гэта паэтычныя творы, дзе свет прыроды ўражвае разнастайнымі вобразамі, гукамі, колерамі. Знітаванасць з прыродай, зачараванне ёй гучыць у творах В. Вабішчэвіча: «Фрэскі лета на завейным снезе – / Вочы прагна ловаць прыгажосць, / Рукі грэе полымца нямецкі – / На зямлю прыходзіць белы госць» [4, с. 54] ці «На абшарах мароз-

на і свежа, / А паветра – чысцюткі крышталі, / Працавіты, няўрымслівы снежань / Разаслаў трапяткую вуаль» [4, с. 51].

У адным з вершаў зборніка паэзіі «Кахаю і люблю» (2006) В. Вабішчэвіч узгадвае французскага жывапісца Клода Монэ і адну з яго прац «Уражанне. Узыход сонца» [4, с. 52], а чарговы паэтычны зборнік паэта «Уражанне» (2009) ужо наскрозь прасякнуты імпрэсіяністычнымі матывамі. Пра гэта сведчаць вершы, напісаныя пад уплывам захаплення В. Вабішчэвічам творчасцю імпрэсіяністаў. Настолькі моцнае ўздзеянне аказалі на паэта падарожжа ў Італію і знаёмства з лепшымі ўзорамі італьянскага мастацтва, што ўражанні ад паездкі знайшлі адлюстраванне ў паэзіі. Падарожжа змяніла погляды В. Вабішчэвіча на свет, што адбілася на яго індывідуальным аўтарскім стылі. Сучасны паэт, як калісці і сам М. Багдановіч, дакрануўшыся да лепшых узораў сусветнай спадчыны, нясе іх у родную беларускую літаратуру. Гэта сведчыць аб інтэртэкстуальнай сувязі паэтычных твораў В. Вабішчэвіча з шэдэўрамі сусветнай культуры і з творчасцю класіка беларускай літаратуры М. Багдановіча, паэзія якога, як слухна заўважыла літаратуразнаўца Т. Тарасава, з'яўляецца «найбольш яркім узорам паэтычнага імпрэсіянізму <...>, дзе выяўляецца сувязь паміж душой і прыродай» [5, с. 3].

В. Вабішчэвіч наталіаецца прыгажосцю роднага краю, на поўныя грудзі ўдыхае водар наваколля: «Уражанне! Уражанне! / Абрсы невыразныя...» [6, с. 37]. Яго хвалюе ўся прырода цалкам: «Усё вакол уражвае, / Жывое ўсё і важнае» [6, с. 37], уражвае вясна, што «схавалася ў пупышках» [6, с. 11], азёры, якія «схаваліся ў лозах» [6, с. 14]. Захапляецца паэт прыгажосцю родных краявідаў у розны час сутак: «Цішыня на прасторы рачным, / Выплывае з туману пагорак» [6, с. 27], «Усё тут ззяе непадобным бляскам / У гэты ліпеньскі спякотны дзень» [6, с. 18], «Чэрвеньскі вечар, лагодны такі, / Ціха спусціўся на бераг ракі» [6, с. 6], «Вечар на зёлках купальскіх настоены, / Водару кветак не выпіць за ноч» [6, с. 8]. Душа лірычнага героя зборніка «Уражанне» крычыць: «Жыве няхай уражанне! / Уражанне. А як жа без яго?» [6, с. 37].

Відавочна, што вершаваныя пейзажы В. Вабішчэвіча нагадваюць жывапісныя малюнкi згаданага вышэй мастака-імпрэсіяніста Клода Монэ – аднаго з заснавальнікаў імпрэсіянізму. Ды і вокладка зборніка «Уражанне», праілюстраваная рэпрадукцыяй карціны К. Монэ «Уражанне. Узыход сонца», дае падставы чытачу ўгадаць лепшыя карціны імпрэсіяністаў. Улічваючы той факт, што пры афармленні вокладкі названага зборніка выкарыстана і рэпрадукцыя карціны беларускага мастака-пейзажыста У. Кудрэвіча «Раніца вясны», можна ўвогуле казаць пра інтэртэкстуальныя і інтэрмедыяльныя сувязі паэзіі В. Вабішчэвіча з творами жывапісу беларускіх і французскіх мастакоў.

Звернем увагу яшчэ на адну акалічнасць: абедзве рэпрадукцыі карцін для вокладкі зборніка

«Уражанне» перадаюць прыгажосць прыроды раніцай, у той час, калі ўзыходзіць сонца. Прычым, вясновай раніцы. А вясна, узыход сонца ўспрымаюцца як сімвалы адраджэння, росквіту жыцця, надзеі на лепшае. Творчасць М. Багдановіча і явіла сабой якраз такую раніцу беларускага слоўнага мастацтва, калі казаць у тым ліку і пра тэматычны, і пра жанравы аспекты яго творчасці. А што, як не прырода, яе прыгажосць і непаўторнасць, яе таямнічасць і веліч з'яўляюцца адной з крыніц натхнення і для жывапісцаў, і для паэтаў.

М. Багдановіча натхняла прыгажосць роднай зямлі, дарагой яго сэрцу Беларусі, яе непаўторнай прыроды. Паэт-пейзажыст В. Вабішчэвіч таксама не можа не захапляцца характам роднага краю, дарагога сэрцу Палесся: «Такіх пейзажаў шмат у Беларусі, / Ды гэты асаблівы для мяне» [6, с. 13]. Таму ён шэраг вершаў, як і М. Багдановіч, прысвячае краявідам сваёй зямлі.

Творчасць сучаснай паэтэсы І. Ляшкевіч блізкая сваім імпрэсіяністычным малюнкам да творчасці В. Вабішчэвіча. Яна таксама звяртаецца да прыродаапісальнай лірыкі. І. Ляшкевіч апявае красу Палесся, бурную раку Гарынь і вясковую рэчку Моўству, горад Давыда і яго ваколіцы. Любоў да беларускага слова, да Радзімы, да характа яднае яе з сучаснікам В. Вабішчэвічам і папярэднікам М. Багдановічам.

Вобразы неба, сонца, месяца, зорак, хмар даволі часта сустракаюцца ў вершах М. Багдановіча. Усе гэтыя прасторавыя вобразы звязаны са светапоглядам паэта і адыгрываюць значную ролю ў яго паэзіі. Нябесныя свяцілы – неад'емная частка лірыкі І. Ляшкевіч: «Мядова-залатыя зоркі / Аблюбавалі мурагі. / На ціхіх сонечных пагорках / Зліліся ў жоўтыя кругі» [7, с. 7]. У вершы прысутнічае асацыяцыя кветак з начнымі зоркамі: «Саламяных зорак карагоды / Ды кружэлка поўні залатое» [7, с. 16]; «Прымёрз маладзік да бярозы... / Халодным святлом не сагрэць...» [7, с. 26]; «Ноч – сівая векавуха / Поіць поўню над сялом» [7, с. 18]; «Сонца соннае ізноў / Выпаўзла к абеду...» [7, с. 14]. Месяц, зоркі, зічка, сонца, хмаркі, Млечны Шлях ствараюць малюнк неба ноччу ці днём, у розныя поры года. Паэтка ўжывае яркія параўнанні, эпітэты, метафары для вобразнай выразнасці ў сваіх вершах, падкрэслівае далучанасць чалавека да прыроды, зямлі, сусвету, як рабіў гэта ў сваёй паэзіі М. Багдановіч.

Згодна сцвярдженню В. Вабішчэвіча, зоркі створаны «для таго, / Каб ноччу іх святло / Даходзіла заўжды да Беларусі» [8, с. 97], для таго, каб сілкаваць родны край. Паэт адзначае, што зоркі вераць «У невычэрпнасць крыніц і азёраў, / <...> / І ў прыгажосць неабсяжных прастораў» [8, с. 96], падкрэсліваючы ў загаловку верша, што «Зоркі глядзяць на маю Беларусь» [8, с. 96]. У М. Багдановіча зоркі таксама глядзяць на родны край, яны з'яўляюцца тымі пуцяводнымі зоркамі, якія асвятляюць жыццёвы шлях чалавека, гэта зоркі, якія ўвесь час назіраюць зверху за кожным, зоркі, якія сведчаць аб зліцці чалавека з прыродай. Зоркі ў небе расцвітаюць, паводле М. Баг-

дановіча, нібы кветкі на зямлі: «Ў небе ціха зоркі расцвілі» [3, с. 51]. «Бачу я, з прыродай зліўшыся душой, / Як дрыжаць ад ветру зоркі нада мной, / Чую ў цішы, як расце трава» [3, с. 51] – вобразны сродак, дзякуючы якому паэт адзначае, што пазнаць таямніцы прыроды можа той, хто яе любіць.

У вершах І. Ляшкевіч ажываюць вобразы Палесся: «птушкі шэрай цень распяты» [7, с. 5], «Строчыць конік, як заклёты, / Строчыць ніткаутугой» [7, с. 5], «І спытае вечар: / – Хто ты? / – Палешук, – шапнуць камлі» [7, с. 8], «Жыцень-працаўнік / Павесіў серп між голля» [7, с. 25], «Зашчыміць тужліва сэрца / Па калінавай вясне» [7, с. 30], ці «Вяз стары – мой добры дружа, / Дрэмле, як заўжды. / Уздыхнула побач ружа, / – Эх, гады, гады!..» [7, с. 22–23].

І. Ляшкевіч піша пра роднае і блізкае, пра тое, што яна бачыць і адчувае. Вершы паэтэсы напоўнены глыбокім лірызмам, у іх гучыць пшчота і любоў да роднай зямлі, рачулкі Моўствы, якая стала для яе сімвалам радзімы. У «Трыялеце», які з'явіўся падчас вандроўкі лірычнай гераіні на снях па заснежанай дарозе паблізу невялічкай палескай вёскі Мачуль (малой радзімы паэткі), І. Ляшкевіч захапляецца зімовай прыродай: «Спакой і цішыня... / Край поля ў малацэ туману гіне. / Счарнелы вербнік у зімовай стыні, / Спакой і цішыня. / Дарога стужкай з-пад нагі каня. / Дзясятка мерзлых ягад на каліне. / Спакой і цішыня. / Край поля ў малацэ туману гіне» [9, с. 102]. На наша пытанне: «Чаму Вы выбралі, менавіта, форму трыялета для напісання верша?», І. Ляшкевіч адказала, што гэта невыпадкава. Ідучы аднойчы па дарозе дамоў, убачыла каліну, і вершаваныя радкі неяк самі склаліся ў верш-трыялет, структура якога дакладна фіксуе «секунднае» ўражанне.

Відавочна, для В. Вабішчэвіча і І. Ляшкевіч уласціва заглыбленае ўспрыманне прыгажосці свайго краю. Кожны з іх бачыць і ўспрымае акаляючае асяроддзе, палескія балоты, рэчкі, бары, гаі і нівы не толькі як карэнны жыхар гэтага краю. Яны ўспрымаюць Палессе як вялікі свет праз прызму творчых здабыткаў М. Багдановіча, яго матываў і вобразаў (вобразы зімы, вясны, крыгаходу, нябесных свяціл, дарогі і г. д.). В. Вабішчэвіч, І. Ляшкевіч адкрываюць сваю малую радзіму шырокаму колу чытачоў. Чалавека-працаўніка, яго руплівасць названых паэты апяваюць праз вобразы прыроды, якая акружае родную вёску і хату, праз дарагі сэрцу палескі край.

Інтэртэкстуальная блізкасць сучаснай паэзіі і твораў М. Багдановіча відавочная. Яна заключаецца ў блізкіх сістэмах пабудовы паэтычных вобразаў, аснову якіх (сістэм) складае лірычны прыныцп цыклізацыі (напісанне не асобных лірычных твораў, а цэлых цыклаў, якія ўтвараюць цэласны мастацкі свет). Скрэзнымі ў пейзажнай лірыцы як М. Багдановіча, так і В. Вабішчэвіча, І. Ляшкевіч выступаюць вобразы неба, сонца, месяца, зорак, хмар і вобразы дрэў. У кожнага паэта свой пейзажны малюнак, сваё непаўторнае перапляценне вобразаў. Гэта залежыць ад ідэйна-эстэтычных задач мастакоў слова.

Узгадваючы словы даследчыка М. Эпштэйна аб тым, што кожная нацыянальная літаратура валодае сваёй сістэмай «любімых, устойлівых матываў, якія характарызуюць яе своеасабліваць» [10, с. 3], адзначым, што беларускія паэты паказваюць светаадчуванне свайго народа, адметнасці яго нацыянальнага характару праз пейзажныя матывы і вобразы. Пейзажны малюнак не толькі ўслаўляе беларускія краявіды, але і раскрывае характар беларуса, яго філасофскія інтэнцыі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Багдановіч, М.* Интимны дзённік : выбр. тв. / М. Багдановіч. – Мінск : Радзіла-плюс, 2006. – 527 с.
2. *Базар, Н. М.* Інтэртэкстуальнасць беларускай паэзіі мяжы ХХ–ХХІ стст.: функцыі і спецыфіка : аўтарэф. дыс. ... канд. філал. навук : 10.01.01 / Н. М. Базар ; НАН Беларусі. – Мінск, 2021. – 30 с.
3. *Багдановіч, М.* Выбраныя творы / М. Багдановіч. – Мінск : Беларус. кнігазбор, 1996. – 494 с.
4. *Вабішчэвіч, В.* Кахаю і люблю : вершы / В. Вабішчэвіч. – Мінск : Кнігазбор, 2006. – 80 с.
5. *Тарасова, Т.* Імпрэсіянізм як светапоглядны прынцып мастацкай творчасці Максіма Багдановіча / Т. Тарасова // Мастацкі свет Максіма Багдановіча: адметнасць, шматграннасць, універсальнасць : зб. навук. арт. / Беларус. дзярж. пед. ун-т ; рэдкал.: В. Д. Старычонок (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2012. – С. 279–285.
6. *Вабішчэвіч, В.* Уражанне : вершы / В. Вабішчэвіч. – Мінск : Кнігазбор, 2009. – 60 с.
7. *Ляшкевіч, І.* Сувоі : вершы / І. Ляшкевіч. – Мінск : Дом прэсы, 2000. – 32 с.
8. *Вабішчэвіч, В.* ORBI : вершы / В. Вабішчэвіч. – Мінск : Канфіда, 2012. – 104 с.
9. *Ляшкевіч, І.* Вас я чакала : кн. вершаў / І. Ляшкевіч. – Мінск : Кнігазбор, 2018. – 124 с.
10. *Эпштэйн, М. Н.* «Природа, мир, тайник вселенной...»: система пейзажных образов в русской поэзии / М. Н. Эпштэйн. – М. : Высш. шк., 1990. – 302 с.

Такім чынам, пейзаж у паэзіі поліфункцыянальны. Пейзажны комплекс як М. Багдановіча, так і сучасных беларускіх паэтаў сведчыць аб іх адзінстве з пейзажнай фальклорнай традыцыяй.

Відавочна, у пейзажнай лірыцы згаданых сучасных паэтаў з вершамі М. Багдановіча існуе інтэртэкстуальная сувязь, яна выяўляецца праз алузіі, інтэрмедыяльныя тропы і стылістычныя фігуры, а таксама праз гука-складовы тып інтэртэксту.

REFERENCES

1. *Bagdanovich, M.* Intymny dzyonnik : vybr. tv. / M. Bagdanovich. – Minsk : Radyola-plyus, 2006. – 527 s.
2. *Bazar, N. M.* Intertekstual'nasc' belaruskaj paezii myazhy HH–HHI stst.: funkcyi i specyfika : aŭtaref. dys. ... kand. filal. navuk : 10.01.01 / N. M. Bazar ; NAN Belarusi. – Minsk, 2021. – 30 s.
3. *Bagdanovich, M.* Vybranyya tvory / M. Bagdanovich. – Minsk : Belarus. knigazbor, 1996. – 494 s.
4. *Vabishchevich, V.* Kahayu i lyublyu : vershy / V. Vabishchevich. – Minsk : Knigazbor, 2006. – 80 s.
5. *Tarasava, T.* Impresyanizm yak svetapoglyadny pryncyp mastackaj tvorchasci Maksima Bagdanovicha / T. Tarasava // Mastacki svet Maksima Bagdanovicha: admetnasc', shmatgrannasc', universal'nasc' : zb. navuk. art. / Belarus. dzyarzh. ped. un-t ; redkal.: V. D. Starychonak (adk. red.) [i insh.]. – Minsk, 2012. – S. 279–285.
6. *Vabishchevich, V.* Urazhanne : vershy / V. Vabishchevich. – Minsk : Knigazbor, 2009. – 60 s.
7. *Lyashkevich, I.* Suvoj : vershy / I. Lyashkevich. – Minsk : Dom presy, 2000. – 32 s.
8. *Vabishchevich, V.* ORBI : vershy / V. Vabishchevich. – Minsk : Kanfida, 2012. – 104 s.
9. *Lyashkevich, I.* Vas ya chakala : kn. vershaŭ / I. Lyashkevich. – Minsk : Knigazbor, 2018. – 124 s.
10. *Epshtejn, M. N.* «Priroda, mir, tajnik vselennoj...»: sistema pejzazhnyh obrazov v ruskoj poezii / M. N. Epshtejn. – M. : Vyssh. shk., 1990. – 302 s.